

Izbaje vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 8. JULIJA (JULY 6), 1942 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 132 Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Britska armada prebila osiščno bojno črto v Egiptu

Nemci in Italijani se morali umakniti s pozicij pri El Alameinu. Hitler vrgel nove divizije v ofenzivo proti Rusom na fronti pri Kursku. Moskva pravi, da je bilo 300,000 nemških vojakov ubitih in ranjenih pri Sevastopolu. Ameriški letalci napadli japonske parnike. Angleži spet metali bombe na Bremen in nemška oporišča v Franciji

Kairo, Egipt. 6. jul.—Ojačana britska armada je v napadih prebila osiščno bojno črto v sektorju pri El Alameinu, 70 milj zapadno od Aleksandrije, pogonla sovražnika z utrjenih pozicij in mu prizadajala velike izgube. Osiščne kolone so se morale umakniti proti severozapadu po silnem bombardiranju s kopnega in iz zraka.

General Claude Auchinleck poroča, da se naskoki na osiščne pozicije nadaljujejo. Angležem so priskočile na pomoč indijske in novozelandske čete.

Moskva, 6. jul.—Hitler je vrgel nove divizije, okrog 150,000 vojakov, v ofenzivo proti Rusom na fronti pri Kursku, pravi danes objavljeno uradno poročilo. Bitka na tej fronti traja že devet dni. Poročilo priznava, da so Nemci zabilježili zgodovinsko ruske pozicije v enem sektorju te fronte.

Rusi so priznali padec Sevastopola, mornarične baze in trdnjave na Krimu ob Črnem morju, katero so Nemci oblegali od novembra preteklega leta. V bitkah za posest Sevastopola je bilo 300,000 nemških vojakov ubitih in ranjenih.

Washington, D. C., 6. jul.—Ameriški letalci so napadli z bombami japonske parnike v bližini Aleutskih otokov pri Alaski in vojaške naprave v krajih, katere so invadirali Japonci, nanašanja mornarični department vsi letalci so se srečno vrnili v svoja oporišča po izvršenih napadih. Bombe, katere so vrgli, so poškodovale več parnikov.

Kairo, Egipt. 4. jul.—Britske oklopne in motorne enote so naskočile osiščne pozicije pri El Alameinu in vrgle sovražnik nazaj z velikimi izgubami. To je prvi poraz nemških in italijanskih čet, katerim poveljuje feldmaršal Erwin Rommel, odkar je padel Tobruk in so te začele prodirati naprej ob egiptškem obrežju.

Britski glavni stan pravi, da je sovražnik utrpel velike izgube in britske čete so obdržale svoje pozicije na fronti, ki je oddaljena 65 milj od Aleksandrije, mornarične baze. Britski armadi se prišle na pomoč čete iz mest Srednjega vzhoda.

Berlin, 4. jul.—Tu poročajo, da so nemške in italijanske kolone naredile več vrzeli v britski bojni črti pri El Alameinu v naskokih. Nemški bombniki so izvršili dva uspešna napada na Aleksandrijo. Bombe, ki so jih vrgli, so porušile več militarnih naprav.

Rim, 4. jul.—Italijansko poveljstvo pravi, da je bilo nadaljnjih dva tisoč britskih vojakov ujetih v bitkah za posest Egipta. Osiščne operacije napredujejo na južni strani El Alameina.

Italijanski letalci so bombardirali britska letališča na otoku Malta, trdnjavi na Sredozemskem morju. V spopadu v zraku so Angleži izgubili šestnajst letal. Italijani pa sedem.

Vladi Italije in Nemčije sta objavili deklaracijo, v kateri je rečeno, da bosta spoštovali in garantirali neodvisnost in integriteto Egipta. Ta vsebuje tudi poziv na Egipt, naj obrne hrbet Veliki Britaniji in se pridruži osišču.

Moskva, 4. jul.—Največja bitka s tanki divja na fronti vzhodno od Kurska. Naciji so vrgli no-

Premier Churchill dobil zaupnico

Debata v parlamentu brezplodna

London, 4. jul.—Parlament je izrekel zaupnico premierju Churchillju po dva dni trajajoči debati, v kateri so bile izrečene ostre kritike, s 475 proti 25 glasovom. Glasovanje je sledilo Churchilllovi ultimatu parlamentu, v katerem ga je opozoril, da se Velika Britanija še vedno bori za svoje življenje in da zmaga še ni blizu.

Podprite vlado, ali pa jo strmoglavite, se je glasil Churchillov ultimatum. "Srednje poti ni. Ne zahtevam nobene naklonjenosti ne zase in ne za vlado. Jaz sem vaš službenik in vi imate popolno pravico, da me odstranite. Odgovornost za poraze v Afriki odklanjam. Pri tem je treba upoštevati različne faktorje."

Ko je bil naznanjen rezultat glasovanja o zaupnici, je mnogo poslancev vstalo s sedežev in ploskalo Churchillju. V svojem govoru je premier priznal, da so bile storjene napake v vojnih operacijah v Libiji in Egiptu, zato pa je naglasil, da odločitev za posest Egipta še ni padla.

Londonski tisk je zavzel stališče, da je bila dolga debata v parlamentu brezplodna. Razkila ni vzrokov porazov britskih čet v Libiji. Tisk pa je pohvalil Churchillovo odkritost, ki jo je pokazal v izjavi, da je on prav tako presenečen nad porazi britske sile kot ljudstvo in parlament.

"Izgubili smo najmanj 50,000 vojakov v Libiji", je rekel premier. "Večino teh tvorijo ujetniki. Izgubili smo tudi velike količine vojnega materiala, ki je zdaj v rokah sovražnika. Udarci, ki ga je dobila naša armada v Libiji od osišča, se lahko primerja onemu pri Dunkirku. Ta je največji od kapitulacije Francije pred Nemčijo."

List Daily Mirror pravi v komentarju debato v parlamentu: "Dosej še nismo dobili zadovoljljive pojasnila o debaku v Libiji in ne o padcu Tobruka. Nekoč mora biti odgovoren za to. Dolžnost vlade je, da najde krivce in jih kaznuje."

Henderson kritiziran v kongresu

Apropiacije znižane na \$75,000,000

Washington, D. C., 4. jul.—Leon Henderson, načelnik administracije za kontrolo cen, je bil ostro kritiziran v obeh kongresnih zbornicah. Kritiki so mu očitali nesposobnost in da hoče zvrniti krivdo za svoje napake na kongres.

Henderson je šel pred senatni odtok za apropiacije in apeliral, naj dovoli \$161,000,000, da bo lahko uposlil 88,000 ljudi v svojem glavnem stanu in pokrajinskih uradih. Apel je bil zavrnjen in vsota, katero je priporočil federalni proračunski biro za Hendersonovo administracijo, znašala na \$75,000,000. Henderson je naglašal, da potrebuje več denarja za izvajanje programa kontrole cen in preprečitev inflacije.

V senatu je Hendersona kritiziral Richard B. Russell, demokrat iz Georgije, v nižji zbornici pa kongresnik Jesse Wolcott, republikanec iz Michigana.

SABOTERJI PRI-DEJO PRED VOJNAŠKO SODIŠČE

Obravnavajo se prične v Washingtonu

NOVA ZAROTA RAZGALJENA

Washington, D. C., 4. jul.—Osem nemških saboterjev, ki so bili aretirani potem, ko so se v dveh skupinah izkrcali na ameriškem obrežju z nemških podmornic, pride pred vojaško sodišče. Predsednik Roosevelt je imenoval vojaško komisijo, ki bo vodila obravnavo, katere se prične prihodno sredo v Washingtonu. Komisija tvori sedem vojaških častnikov.

Za načelnika komisije je Roosevelt imenoval generala Franka R. McCoyja. Slednji je bil član posebne komisije, kateri je bila poverjena preiskava japonskega napada na Pearl Harbor, Havaj. Ta komisija je ugotovila, da sta bila general Walter C. Short in podadmiral Husband E. Kimmel odgovorna za nepripravljenost ameriške obojene sile, ko so Japonci izvršili napad.

Drugi člani vojaškega sodišča, pred katerim bodo nastopili nemški saboterji, med katerima sta dva ameriška državljana, so brigadni general Blanton Winship, Walter S. Grant, Lorenzo D. Gasser, Guy V. Henry, John T. Kennedy in John T. Lewis.

Za prosekutorja sta bila izbrana federalni justični tajnik Francis Biddle in general James A. Ulio. Za zagovornika saboterjev je Roosevelt imenoval polkovnika Cassiusa M. DOWELLA in polkovnika Kennetha Royalla. Aretirani saboterji, ki bodo najbrže obsojeni v smrt, so Peter Burger, George John Dasch, Herbert Hans Haupt, Henry Harm Heinck, Edward J. Kerling, Hermann O. Neubauer, Richard Quirin in Werner Thiel. Haupt in Burger sta naturalizirana ameriška državljana.

Cona Panamskega prekopa, 4. jul.—General Frank M. Andrews, vrhovni poveljnik ameriške obrambne sile, je naznanil arretacijo 20 oseb, članov zarotniškega in špionskega krožka, ki so dajali informacije osišču glede plovbe parnikov na Karibejskem morju in nameravali umoriti ameriške vojaške častnike. Arretacije so sledile dolgi preiskavi.

Vodja zarotniškega krožka je George Gough, veleposelnik in lastnik več parnikov. Gough in osemnajst drugih zarotnikov je bilo aretiranih v Belizi, britski Honduras. Kjer je bil Gough znan kot "kralj Belize". Več njegovih sorodnikov v Centralni Ameriki in na otokih Karibejskega morja je zapletenih v zaroto.

Imena onih, ki so bili aretirani poleg Gougha, niso bila objavljena. Naznanjeno je bilo le, da so med zarotniki prominentne osebe. Med aretiranci je nek uslužbenec delavskega urada v coni Panamskega prekopa.

Vode ob Alaski pod kontrolo mornarice

Anchorage, Alaska, 4. jul.—Poveljstvo ameriške bojne mornarice je prevzelo kontrolo nad vodovjem v bližini Alaske in kretanjem parnikov. Poveljnik je podadmiral Simon D. Buckner. Kontrola vključuje vse vode ob Alaski in otokih v bližini v širokosti 20 milj od obrežja.

Argentinska zbornica za preklis izjemnega stanja

Buenos Aires, Argentina, 4. jul.—Resolucija, da vlada takoj preklis izjemno stanje, ki je bilo oklicano pred dvema tednoma, je bila sprejeta v nižji državni zbornici. Po sprejetju je bila poslana senatu v odobritev.

Mehiška bojna letala na straži

Izmenjava informacij z ameriškim poveljstvom

Mexico City, 4. jul.—Mehiška letala, naložena z bombami, vršijo patrolno službo nad Pacifikom in Mehikim zalivom, kjer operirajo osiščne podmornice in potepuške ladje ter napadajo parnike. Piloti so bili instruirani, naj napadajo in potopijo vsako nemško, italijansko ali japonsko podmornico, ki jo opazijo. Mehika se je nedavno pridružila združenim narodom in napovedala vojno osiščnim državam.

General Roberto Fierro, vrhovni poveljnik mehiške letalske sile, je dejal, da je kooperacija med Mehiko in Ameriko popolna. Izmenjava informacij med njim in poveljstvom ameriške letalske sile se stalno vrši.

"Z vseh baz ob našem obrežju se mehiški letalci dvigajo v zrak in lete daleč nad morje in iščejo sovražne podmornice," je rekel Fierro. "Dobili nismo še nobenega poročila o spopadih, toda naši letalci upajo, da bo kmalu prišla prilika, ko bodo lahko vrgli tovore bomb na sovražnika. Čuječnost Mehike postaja z vsakim dnem bolj učinkovita. Z dotokom novih bojnih in izvidniških letal iz Amerike se je mehiška letalska sila povečala in vrzeli v petrolnem sistemu smo že zamašili."

Fierro je dalje rekel, da je Mehika dobila petnajst izvidniških letal iz Amerike v zadnjih dneh. Vsa so že v aktivni službi. Tri tisoč mehiških pilotov se je izvežbalo v letalskih šolah, ki so bile ustanovljene pred nekaj meseci.

Unija strla "divjo" stavko

Jeklarji se vrnilo na delo

Gary, Ind., 4. jul.—Voditelji jeklarske unije so končali "divjo" stavko v tovarni Carnegie-Illinois Steel Co. V tej je bilo zavojevanih le 175 delavcev v nekem departmantu, a je moralo kot posledica počivati več sto drugih delavcev.

Stavka je nastala zadnji torek. Frank Grider, poddirektor jeklarske unije, je takoj pozval stavkarje, naj se vrnejo na delo in proglasi stavko za nelegalno, toda njegov poziv je naletel na gluha ušesa. Grider je nato zapretel, da bodo vsi stavkarji suspendirani iz unije, če se ne bodo pokorili.

Jeklarji so zastavkali v znak protesta, ker je kompanija zavrnila njihove pritožbe. Slednja je potem dala zagotovila, da bo pritožbe upoštevala. To je bila prva večja stavka v čikaškem industrijskem okrožju, odkar so voditelji delavskih unij dali zagotovilo vladi, da stavke ne bodo ovirale produkcije vojnega materiala.

Eastman naznanil zvišanje mezd

Washington, D. C., 4. jul.—Joseph B. Eastman, direktor federalnega urada za transportacijo, je naznanil zvišanje plač železničarjem, ki so uposleni pri Toledo, Peoria & Western Railroad Co. Železničarji so pred nekaj meseci oklicali stavko proti tej kompaniji v znak protesta, ker je odbila zahtevo glede zvišanja mezd. V konflikt so posegle federalne avtoritete in ga izravnale. Eastman je dejal, da bodo železničarji dobivali iste plače kot oni, ki so uposleni pri drugih železnih.

Domače vesti

Posdrav iz Toplice
Chicago.—Anton Tratnik, stalni novičar Prosvete iz Kemmererja, Wyo., nam pošilja pozdrave iz toplice Lava Hot Springs, Idaho, kjer si "pere premogarsko kožo in greje svoje stare kosti," kakor piše.

Clevelandke vesti

Cleveland.—Dne 30. jun. je v Mogadoru umrl rojak Mihael Oberst, star okrog 50 let in doma od nekod na Dolenjskem. V Clevelandu zapuščila brata.—Ančka Traven, ki je bila zelo aktivna v naših društvenih krogih in pri pevskih zborih, je 1. julija odšla v New York, kjer nastopi službo v pisarni ministra Fr. Snoja.—Rose Krnec iz Euclida je zadnje dni postala stara mati, njen sin Edvard pa ponosen oče sinčka prvorojenca. Družina je včlanjena pri društvu 450 SNPJ in prav gotovo najde svoje mesto tam tudi prvorojenček. Cestitke!

iz Connecticuta

Norwalk, Conn.—Pred dnevi je tukaj umrla Amalija Tičar, ki je bila 17 let hroma na obeh nogah. Zapuščila moža in dve sestri, eno v New Yorku, drugo v Chicagu.

Detroiti Nemec spoznan za krivega

Obtoženec pomagal nemškemu častniku

Detroit, Mich., 4. jul.—Max Stephan, v Nemčiji rojen ameriški državljani, je bil spoznan za krivega izdajstva proti Ameriki po federalni poroti. Porotniki so se posvetovali samo dvajset minut.

Obravnava je predsedoval federalni sodnik Arthur J. Tuttle. On je instruiral porotnike, naj razpravljajo le o predloženi evidenci, da je Stephan skrival, pomagal in zabaval nemškega letalskega častnika Petra Kruga, ki je pobegnil v Detroit iz kanadskega ujetniškega taborišča pri Bowmanville, Ont. Krug je nastopil kot glavna vladna prična na obravnavi. On je priznal, da je posejal restavracijo obtoženca, da mu je Stephan dal denar in ga skrival.

Krug je dalje povedal, da se je več dni nahajal v Detroitu po begu iz ujetniškega taborišča. Iz Detroita je odšel v Chicago, potem v New York in nato v San Antonio, Tex., kjer so ga federalni detektivji našli in aretirali. Vlado tožilec je trdil, da je Stephan pomagal sovražniku te dežele.

Sodnik Tuttle je dejal, da bo izrekel obsojbo prihodnji teden. Maksimalna kazen za izdajstvo je smrt, minimalna pa pet let zapora in plačitev \$10,000. Poroti, ki je spoznala Stephana za krivega, je tvorilo šest moških in šest žensk.

Nove restrikcije glede prodajanja biciklov

Chicago, 4. jul.—Prodajanje biciklov v Chicagu in drugod bo omejeno prihodnji četrtek po izjavi, katero je podal John C. Weigel, pokrajinski upravitelj urada za kontrolo cen. Kvota za Illinois je 12,628 biciklov v juliju in avgustu. Kdor hoče kupiti bicikel, mora dobiti posebno dovoljenje od federalne oblasti.

Hitlerjev agent aretiran v Mehiki

Vera Cruz, Mehika, 4. jul.—Alfonso Graff, ki je dospel sem iz Amerike, je bil aretirani kot Hitlerjev agent in petkolonec. Aretacija je sledila naznanilu, da ga ameriški detektivji iščejo kot bivšega člana nemškega bunda. Graff je prišel v Mehiko iz San Franciscu, Cal.

ODBOR ZAKLJUČIL ZASLIŠANJE O ZVIŠANJU PLAČ

Jeklarska unija vztraja pri svojih zahtevah

VPRAŠANJE ZAPRTE DELAVNICE

Washington, D. C., 4. jul.—Vojno-delavski odbor je zaključil zaslišanje glede spora med jeklarsko unijo, včlanjeno v Kongresu industrijskih organizacij, in kompanijami "Malega jekla". Prizadete kompanije so Republic Steel, Inland Steel, Bethlehem Steel in Youngstown Sheet & Tube.

Predsednik jeklarske unije Philip Murray, ki je tudi predsednik CIO, in drugi uradniki jeklarske unije, vztrajajo pri zahtevah glede zvišanja plače za dolar na dan, unijake delavnice in odbijanja unijskih prispevkov po kompanijah. William H. Davis, načelnik odbora, je dejal, da bodo člani odbora podali svojo razsodbo na podlagi rezultata zaslišanj, v prihodnjih desetih dneh.

V tovarnah kompanij "Malega jekla" je uposlenih okrog 137,000 delavcev. Če jim bo plača zvišana, se bodo njihovi letni dohodki povečali za \$45,000,000.

John C. Gall, pravni svetovalec Youngstown Sheet & Tube Co., je zahteval "zamrznjenje" delavskih mezd. Robert J. Watt, član odbora, ga je nato vprašal, če je on tudi za "zamrznjenje" profitov in plač direktorjev jeklarskih kompanij. Gall je odgovoril, da je za to v smislu zakonskih načrtov, ki so bili predloženi kongresu. Watt ga je potem opozoril, da so se delavske unije odpovedale pravici do stavke, dokler traja vojna, in da bi morali tudi jeklarski magnati dati koncesije v interesu ameriških vojnih prizadevanj. Gall je dejal, da odpove pravice do stavke ni koncesija kompanijam, temveč vladi. Ameriški delavci morajo izpolniti svojo dolžnost napram ljudstvu in domovini v vojnem času.

Murray je pobijal argumente, da bi zvišanje plač jeklarjem prineslo inflacijo. Dejal je, da jeklarji v tovarnah "Malega jekla" prejemajo nižje plače nego delavci v drugih industrijah, ki so udeležene v produkciji vojnega materiala.

Perujska vlada likvidirala osiščne interese

Lima, Peru, 4. jul.—Vlada je likvidirala vse osiščne interese v republiki. Imetje osiščnih državljanov je bilo že prej zaseženo, toda zadnja odredba prepoveduje vse finančne in druge transakcije po ljudeh, ki so imeli zveze z osiščem. Vse trgovine, ki so jih vodili osiščni državljani, so prišle v roke domačinov. Vlada je izjavila, da je storila ta korak v soglasju z resolucijami, sprejetimi na konferenci zunanjih ministrov ameriških republik, ki se je vršila v Rio de Janeiro, Brazilija, v januarju.

Angleški laborit Greenwood napaden

London, 4. jul.—Arthur Greenwood, laborit in bivši član Churchillovega kabineta, je bil zahrbtno napaden po nekem neznanu na čestl Westminster, ko je prišel iz parlamenta, kjer se je udeležil debate o vojni politiki vlade. Napadalec je skočil iz avtomobila in sunil Greenwooda z nožem, nakar ga Greenwood zbil na tla. Napadalec je potem skočil v avtomobil in se naglo odpeljal. Greenwood je bil lahko ranjen na roki v napa-

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benevolent Society

Narodnina za Združene države (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt let; za Chicago in Cicero \$7.50 na celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodenih člankov se na vračajo. Rokopisi literarne vsebine (frisce, povesti, drame, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Rennerjev zemljevid dobiva po grbi

Dorothy Thompson, znana demokratična člankarica in radijska komentarka, je prva udarila po zloglasnem Rennerjevem zemljevidu "nove Evrope," ki je bil objavljen 6. junija v magazinu Collier's. Thompsonova je takoj spoznala, kam pes tace molji — da je Rennerjeva "mapa," čeprav nevede in nenamena, dobra propaganda za Nemčijo in Italijo. Zlasti se je Dorothy potegnila za Jugoslavijo; ona dobro ve, da je Dalmacija hrvaška, ne pa italijanska po prebivalstvu.

Se hujšo klofuto pa je kolonec Walter Lippman prisolil Rennerju v članku, ki je bil objavljen v mnogih ameriških dnevnikih — objavil ga je tudi novi čikaški dnevnik The Chicago Sun — dne 30. junija.

Lippman ugotavlja z žgočim sarkazmom, da profesor Renner sicer nima kot posameznik nobenega političnega vpliva, toda učni zavod, v katerem on uči zemljepisje, univerza Columbia v New Yorku, ima velik vpliv. Sreča pa je, piše Lippman, da demokratično usmerjeni ljudje ne jemljejo resno Rennerjevega zemljevida "nove Evrope." Renner misli, da bo Evropa živeła v miru le tedaj, če bo obstala iz samih močnih držav, ki bodo lahko druga drugo neprestano pestile. . . . Zato je reducirjal število evropskih držav na devet, in sicer na ta način, da velike države, ki so bile doslej velike, požrejo vse male države. . . .

V tem smislu profesor Renner dovoli veliki Nemčiji, da požre velik kos Švice, Alzacijo-Loreno, del Belgije, Luksemburško, vse Krkonose, velik kos Poljske, vse Avstrijo, vso Ogrsko in precejšen del Rumunije. (Lippman vsekakor ni opazil, da je Renner dal Nemčiji tudi velik kos Slovenije.) Renner menda misli, da je najbolje, če zmagovalni Združeni narodi kaznujejo Nemčijo s tem, da naredijo iz nje najmočnejšo državo v Evropi. . . . Lippman vprašuje, kdo naj izvrši umor Švice, Belgije, Portugalske in ostalih malih držav. Ali bo morda Američanom poverjena ta naloga? Ali pa bo treba nahuškati Nemce, Italijane in Francoze, da pokoljejo male narode namesto nas?

Lippman obljubljuje, da bo še pisal o slavnem Rennerjevem zemljevidu. Dobro bi bilo, da se slovenski tisk v Ameriki zaima za Lippmanove članke v tej zadevi.

Še nekaj o bodoči transportaciji

Pred nekaj dnevi smo omenili ameriška transportna letala, ki so že začela nadomeščati tovrne parnike in v vedno večjem številu prenašajo bojni material čez morje v Evropo, Afriko in na Pacifik. Medtem pa smo opazili poročilo Keitha Hutchisona v reviji The Nation, ki navaja zanimive številke v zvezi s transportacijo po zraku.

Hutchison citira nekatere inženirje in druge strokovnjake v letalstvu, ki so pred kratkim izjavili, da bo prevažanje tovora po suhem in vodi kmalu stvar preteklosti. Na primer Grover Loening, posvetovalni inženir neke letalske družbe, je 2. maja t. l. izjavil, da bodo tovrna letala "prav kmalu" (very soon) prevzela VSO TRANSPORTACIJO na suhem in morju.

To pomeni udarec ne samo za parobrodne družbe, temveč tudi za železnice, ki danes kar pokajo pod velikanskim tovorom bojne opreme in delajo mastne profite — ampak, piše Hutchison, delničarji ameriških železnic se nič kaj ne veselo sedanje prosperitete železnic. . . . Delničarji vohajo, da nekaj prihaja po vojni, nekaj, kar jim ne obeta nič dobrega. Iz tega razloga vrednost železniških delnic strahoma čepi nekje v zatišju, ne raste na borzi. . . .

Glenn Martin iz Baltimora, čigar podjetje danes proizvaja največje tovrne aeroplane, je izjavil, da 8300 tovrnih letal lahko nadomesti VSE pomorako tovrno brodovje na svetu — in Amerika bo imela več kot toliko tovrnih letal še predno bo vojne konec. V Združenih državah je danes 1,900,000 tovrnih železniških vagonov in vse te vagonne lahko nadomesti 45,000 tovrnih letal, od katerih vsako nosi 80 ton blaga. Po vojni bo Amerika imela več kot pol milijona pilotov, katerih ne bo mogoče kar tako pustiti v brezdelju — in upošleni bodo pri transportiranju blaga in ljudi po zraku.

Ista Martinova družba je že zgradila potniško letalo, ki bo nosilo 102 potnika z 80 funti prtljage za vsakega in poleg tega še 25,000 funtov pošte ter posadke 12 moških. To letalo bo letelo iz New Yorka v London 13 ur — toda v načrtu so še boljše in večja letala, ki pridejo čez morje v krajšem času.

Zdi se, da so na nekaj takšnega računali tudi lastniki avtomobilskih tovoren, ko so bili v začetku tega leta primorani prebiti proizvodnjo iz avtov v letala. Vse kaže, da Henry Ford ni zgradil ogromne nove tovarne v Willow Runu pri Detroitu samo zato, da bo proizvajal bombnike za vojno. . . . Po vojni bodo avtni magnetje proizvajali v veliki meri letala — ne samo za potniški in tovrni promet po zraku, temveč tudi za individualno rabo; računajo namreč, da se osebni avtomobil umakne osebnemu letalu, ki ne bo stalo nič več, bo pa veliko hitreje in varneje.

Nešteto ameriških kapitalistov burbonskega mišljenja, ki niso verjeli, da letalo kdaj ubije lokomotivo in motorno vozilo na suhem in ladjo na vodi — poslušali so "znanstvenike", ki so jim govorili o mejah gravitacije — bo prav kmalu bridko razočaranih.

Silen napredek v letalstvu je razdril vse lepe načrte konservativnih ljudi, ki nečesto gledati v bodočnost in najraje zijajo v preteklost.

In današnja vojna je že pognala ta napredek v naravnost strme višave.

Glasovi iz naselbin

Posledice prepira in sovraštva

Trinidad, Colo.—Dne 27. februarja je bilo naznanjeno v Prosveti v Domačih vesteh, da je Jože Bergoč zagnal sekuro v sosedo Jožeta Bubniča. Ta novica je bila poslana Prosveti še predno je mogel spodaj podpisani priti do sape v bolnišnici. Namen je bil, da me s tistim poročilom očrtno pri članih SN-PJ. Ali priče so na sodnji dokazale stvar v drugačni luči.

Dne 20. maja je bil J. Bubnič spoznan po 12 porotnikih za krivega. Dokazano mu je bilo, da je grozil, da me mora ubiti, in sicer ne samo enkrat, marveč štirikrat ali petkrat v zadnjih štirih letih. Ali kolikor jaz vem, mi je grozil najmanj dvajsetkrat. Priča je izpovedala, da me je Bubnič čakal pol ure v svoji garaži s samokresom v roki, da me ubije. To je bila moja sreča, da mu je bila na poti neka oseba, ki je sedela z menoj na mojem vrtu samo 10 čevljev daleč. Čakal je name kakor čaka lovec na srno, kadar pride do vode, dokler se ni stemnilo, in to ne da bi jaz vedel o kakšnem prepiru in oddal dva strela name in me zadel na strani v pasu.

Dne 5. julija bo sedem dolgih let, odkar sta Bubničeva začela prepir. Postajal je pogostejši in toliko časa, da sem bil prisiljen izseliti se iz svoje hiše, za katero sem dal vse svoje pristradane žulje. Kaj takega zgodovina v Trinidadi še ne pomeni. Po sedmih letih pa je Bubnič dobil, kar mu je prisodila pravica. Sodnik John L. East mu je prisodil dve do pet let zapora v državni jetnišnici potem, ko ga je porota spoznala krivega napada z namenom, da me ubije. Privoščim mu to kazen kakor je on meni privoščil smrt.

Jože Bergoč.

Kako se spoznamo

Elizabeth N. J.—Dnevnik Prosveta je najboljšo sredstvo, da se medsebojno spoznamo. Naši zastopniki in tudi drugi dopisniki kar po imenu opisujejo ljudi in in znanje, ki so raztreseni po vsej Ameriki. Nič ne vemo kod in kam so se razgubili, toda če bomo Prosveto, jih pa skozi dopise prej ali slej zopet izledimo. Tudi v Mladinskem listu sem že izvedela za več znancev skozi dopise njih otrok.

Br. Antonu Jankoviču, ki pozna veliko ljudi, hvala za pripznanje. Tudi Anton Zornik nam opiše ali navede veliko znancev. Tako je zadnjič imenoval mrs. Orešek, ki je tudi bila v dolgi premogarski stavki na Thomasu, W. Va., pred dvajsetimi leti in je sestra pokojnega Toma Komaca, ki je postal žrtev tiste stavke oziroma brutalne politične operatorjev in oblasti napram stavkarjem. Tiste stavke in tistega tragičnega dogodka se še dobro spominjam.

Tom Komac je bil poleg večjega števila drugih stavkarjev odpeljan v zapor. Tudi jaz sem videla, ko so korakali v vrsti po dva in dva na železniško postajo, kjer so jih naložili v tovrni vagon. Zenske, ki so pomagale svojim ubogim možem boriti se za težki grilja kruha, so korakale naprej in tudi one so bile

pognane v zapor. Bil je pretresljiv prizor, ko so jih odpeljali 25 milj daleč v ječo. Tam v gorovju se je odtrgal tovrni voz, ki je s stavkarji vred zdrvel po klancu, se iztiril in zakotalil po strmih pečinah v globok graben. Pri tej nesreči se je do smrti pobil Tomaž Komac. Drugi dan je bil mrtev pripeljan nazaj z ranjenci. To je bilo leta 1922.

Na postaji je čakalo ubitega Komaca in ranjence veliko število ljudi, vsi žalostni. Posebno žalosten je bil prizor, ko si videl njegovo plakačo družino — ženo in dve mali hčerki. Njegov pogreb je bil največji, kar jih je bilo še v tistih krajih West Virginije. Premogarji in tudi drugi delavci so prišli skupaj iz vse West Virginije s svojimi godbami. Več sto muzikantov je korakalo na čelu pogrebne procesije in igrali žalostinke. Za časa pogreba so bile zaprte vse trgovine, samo ena nemška je bila odprta. Delavci smo si to trgovino dobro zapomnili in ni potem nihče več tam kupoval. Tomaž Komac bo nam delavcem ostal v trajnem spominu.

Mary Fradel je lepo opisala njih potovanje z avtom. V mladih letih smo tudi mi drugi radi potovali iz kraja v kraj, iz države v državo. Sedaj smo že utrujeni od potovanja. Če se ne motim, sem videla nekega Fradela na Thomasu, ko je prišel iz starega kraja leta 1921. Če je bil kaj v sorodu z Johnom Fradelom iz Latroba, mi ni znano.

Agnes Pasarič.

O potovanju po Kanadi

Duluth, Minn.—Ko sem se zadnjo polovico aprila nahajal v Kanadi, sem uredniku objubil, da bom od tam kaj poročal. Po povratku sem en teden delal, nakar me je stara nadlega spet vrkla v posteljo in na berglje, katere sem objemal tri tedne. Upam, da jih ne bo treba več rabiti.

V službi delam šest dni v tednu, doma je treba vedno kaj popraviti in pa vrt je treba malo negovati, tako da je bolj malo časa za pisanje, kar je tudi vzrok, da sem zakasnil z mojim poročilom iz Kanade. Seveda, če človek opusti navado pisanja, se čez čas popolnoma odvadi in potem se težko pripravi k pisanju. Za pisanje je dosti gradiva. Lahko bi polemiziral vsak dan in si nakopal nič koliko sovražnikov od strani onih, s katerimi se ne stranim bolj, pa je menda bolje, da človek molči. Le tole naj tukaj zapišem: Strinjam se s člankom, ki ga je napisal brat Frank Česen v Majskelem glas in tudi z njegovim odgovorom bratu Langgerholcu v Prosveti. Sedaj pa moje poročilo:

Dne 13. aprila smo se moja žena, nje sestra mrs. Peterlin iz Eveletha in podpisani podali preko Kanadske narodne železnice iz Dulutha proti Winnipegu in dalje v kanadsko provinco Saskatchewan blizu meje province Alberta. Vožnja iz Dulutha proti Winnipegu je bila večinoma ponoči, in ker vlak ni imel spalnih voz, je bila bolj utrudljiva. Okrog pol dveh ponoči je vlak dospel v International Falls, kjer

je meja med Kanado in Zedinjenimi državami.

Vlak posetijo obmejni uradniki, ameriški in kanadski, vprašajo od kje si, kam greš, koliko časa boš tam in kje se misliš vrniti in če si državljan. Kanadski uradniki, ko greš tja, so bolj natančni in hočejo več vedeti: pregledajo listine, vprašajo, če imaš revolver in kakaj greš v Kanado. Če si z njimi uljuden, so tudi oni s teboj; pregledajo prtljago, potem si pa prost, da se lahko zvišuje in da dobiš malo spanja kakor že moreš.

Ko se je začelo daniti, sem se zavrval in začel opazovati svet. Narava se skuša prebuditi iz zimskega spanja, pa je še malo prezgodaj za te severne kraje. V senčnih krajih je še ležal umazan sneg; kjer se pa čez dan sonce upre, je pa moko in luže stojijo, kajti zemlja je ravna tako, da se voda ne more odteči. Vidi se nekaj farmerskih naselbin in posameznih farm. Hiše so večinoma nepleskane, tako da izgleda vse staro in zapuščeno; v več krajih vidiš hleve v lepšem stanju kakor pa hiše, v katerih živijo ljudje.

Ob pol deseti uri dopoldne 14. aprila smo dospeli v Winnipeg, kjer smo imeli samo pol ure do odhoda vlaka, ki nas je imel popeljati dalje proti zapadu. Daljava med Duluthom in Winnipegom je 380 milj, med Winnipegom in Saskatoonom, kjer smo se ustavili zvečer, je pa 470 milj.

Ko se vozimo iz Winnipega, spet vidimo brezkončno ravnino, katera je bila še pod vodo v več krajih vsled stajanege snega in dežja. Zemlja je bila še zmrznjena, zato je voda ostala na površju. Posebnega življenja na farmah še ni bilo, sem pa tam kak konj, kakšna vrana je frfotala in druge ptice so nekako v negotovosti letale iz grma v grm, iskajoč si primernege prostora za svoja gnezda.

Tukaj se vidijo tudi bolj obširne farme, gospodarska poslopja so večja in v lepšem redu in bolj daleč narazen, kar znači, da imajo posamezni farmerji več zemlje. Med Winnipegom in Saskatoonom je na glavni progi 69 postaj, kar je povprečno ena postaja vsakih šest milj. To so večinoma postaje farmerskih naselbin, ene večje, druge manjše. Opazil sem tudi, da rabijo petrolejske svetilke na vseh malih in tudi nekaterih večjih postajah.

Kakih 200 milj od Winnipega postane zemlja bolj valovita. V Watrousu, kamor je vlak dospel ob pol devetih zvečer, se čas premeni iz srednjega v gorski čas, kar pomeni, da smo ure pomaknili eno uro nazaj. Ob pol desetih zvečer smo pa dospeli v Saskatoon, kjer smo ostali čez noč in do šestih popoldne 15. aprila.

Saskatoon je precej lepo mesto; šteje kakih 45,000 prebivalcev, med katerimi so tudi Jugoslovani—imena sem videl v imeniku. Čul sem poljsko, hrvaško in francosko govorico, ko sem šel malo po mestu. V mestu je bilo tudi veliko vojakov. Čez noč je zapadel sneg za kak tri palec in drugi dan je pomalo deževalo.

Ob šestih popoldne 15. aprila smo pa spet zasedli železnega konja in napravili 100 milj dolgi skok proti North Battlefordu, kamor smo dospeli ob deveti uri isti večer. Tukaj smo spet prenočili. To mestce je precej

stara in šteje kakih 5000 prebivalcev; ni industrijsko, pač pa je nekak "trading post" za okolice farmerje. Dne 16. aprila smo šli iz North Battleforda ob devetih zjutraj in ob dveh popoldne je vlak ustavil pri vrtih farme mojega brata v Deer Creeku, kjer smo se ustavili za en teden.

Omenil sem, da je v noči od 14. na 15. zapadel sneg v Saskatoonu. Sneg je pokrival celo pokrajino vseskozi od Saskatoona do našega cilja in ne vem še kako daleč. V naslednjih dneh je po malo deževalo, nakar se je ogrelo, sneg je skopnel in 21. aprila je pa toplomer kazal 84 stopinj nad ničlo v senci!

Med tednom smo obiskali več znancev Slovencev, ki so se tukaj naselili na homesteadih pred tridesetimi leti iz Eveletha, Minn. Med temi so moj brat Joe in njegova družina, brat moje žene in mrs. Peterlinove, Andrej Španc, ki je še vedno bečlar, Martin Dremel, ki je tudi še bečlar. Mrs. Usenik in nje sinovi, Tone Palčić in njegova družina, Frank Novlan in njegova družina. Vsi so dobili po 160 akrov zemlje kot homestead, sedaj pa imajo vsi po več sto akrov razun Španca, ki pravi, da je za njega dosti 160 akrov. Prideljujejo večinoma pšenico, ampak se pritožujejo, da ne dobijo poštene cene za žito: živimo pač v družbi izkoriščanja in izkoriščevalci ne gledajo, koga ogulijo, naj bo farmer ali industrijski delavec, zanje ni nobene razlike.

V okolici naselbine Deer Creek so še druge naselbine in sicer: Paradise Hill, Frenchman Butte, Bolney, Spruce Lake, St. Valburg in več drugih po nekaj milj narazen. Naseljenci so različnih narodnosti: Slovenci, Nemci, Ukrajinci, Italijani, Francozi, Angličani in ne vem, kdo še vse.

Omenil sem, da farmerji ne dobijo poštene cene za žito. To jim jemlje veselje za obdelovanje farm in nekateri jih zapuščajo v nemar. Vlada jim tudi daje nekaj bonusa — toliko za vsak akter, ki ga ne posejejo, kakor je naša vlada dajala našim farmerjem.

Dne 23. aprila smo se poslovili od njih in podali na pot proti domu. Od Saskatoona smo vzeli drugo progno iste železnice, ki je kakih 50 milj daljša in nam je nudila skoro isti razgled kot prva.

Zemlja, kjer se nahajajo naši sorodniki in prijatelji, je rodovita, črna in prhka, med tem ko je zemlja od Winnipega do Saskatoona peščena in jo veter nosi okrog kakor minnesotska burja sneg pozimi. Včasih pokrije cele grabne poleg železniških prog in pokrije ograje, tako da se nič ne vidi iz peska.

Na progi, katero smo vzeli nazaj grede od Saskatoona, smo opazili tudi precej skalnatih holmov, s katerih je burja odnesla vso zemljo, tako da izgleda kakor v krajih na Krasu, kjer je golo skalovje. Valoviti prejšnji je interesentno opazovati, ker se menja razgled po valoviti planjavi. Vidiš male holme, nekatero gole, in ko se pelješ nekaj milj, pa spet drugega, ki je poraščen z grmovjem ali pa tudi zoran in pripravljen za kmetovanje. Po dolinah vidiš male potoke pa tudi mogočno reko Saskatchewan. Če bi se razgledal menjal toliko, bi se človek kmalu naveličal ogledovati ta ogromni svet, ki pričakuje, da bo nekaj služil človeku v korist.

Dne 25. aprila smo stali v Winnipegu čez dan in smo malo pregledali to velemesto, ki šteje nad 215,000 prebivalcev. Ima veliko železniško križišče in precej vsakovrstne industrije. Prebivalstvo je tudi različnih narodnosti, kakor po navadi v industrijskih metropolah. Veliko vojaštva se vidi po mestih in na vlakih, posebno je veliko vojakov, ki se trenirajo v vojaškem letalstvu. Veliko je mladih fantov iz Anglije, ki se tukaj vežbajo. Prevozili smo okrog 2200 milj in se vrnili precej trudni s teh "počitnic". S tem upam, da sem malo pomagala z našega potovanja. Sorodnikom in prijateljem v Kanadi se zahvaljujemo za njih izvrstno postrežbo in upam, da nam bo katerikrat mogoče gostoljubnost povrniti. Pozdrav vsem!

John Kobi. 205.

Poročilo zastopnika

Hermans, Pa. — Od mojega zadnjega poročila sem potoval po sledenih nasebinah: Sygan Hill, Cuddy, Bishop, Muse, E. Canonsburg, Hills, Coverdale, Library, Hackett, Belle Vernon, Brownsville, Clarksville in Vestaburg. Uspeh je bil še dosti dober — 25 Majske glasov in precej naročnine.

V Syganu je stara korenina Mravlja ponovil Proletarca, druga stara korenina Cebela pa Prosveto, kot tudi mrs. Horvat. Vseh, katere sem želel videti, nisem našel doma, Lawrence Kaučič je pa ravno odhajal s nom po opravkih in ni bilo do prilike za razgovore.

V Cuddyju sta ponovila Prosveto Rogel in Mramor, na mlajo oddaljeni farmi pa mrs. Obrva. V Bishopu sem prodal mrs. Margole Družinski koledar, Majski glas in knjigo Two-Way Passage. V obeh nasebinah sem obiskal tudi druge družine in jim prodal Majski glas, kot tudi na Musu, Terpinov fant pa me je zapeljal do busne linije. To je pomagalo, da sem prišel do Hillsa, kajti moral sem peš do Thomasonvilla že pozno v noč. Ustavil sem se pri Lojzetu Britzu, toda je bil na popoldanskem šihotu. Žena je rekla, da pride domov okrog 11. ure in da lahko tam prenočim, kar sem tudi storil.

Do Lojzetovega prihoda sva se z ženo pogovarjala o njenem življenju. Povedala mi je, da je služila devet let v Gradcu na Štajerskem, kje se nahaja, ako je še živa, tudi njena sestra. Pred šestimi meseci ji je pisala, toda ameriška pošta ji je vrnila pismo s pripombo, ako želi sestri pisati, naj se obrne do najbližje postaje Rdečega križa, in pismo ne sme presegati več kot 25 besed. Vzrok je, ker je Gradec v rokah sovražnika. Eno sestro ima tudi v Amsterdamu na Holandskem: Tudi o nji nič ne ve, odkar so naciji okupirali to deželo. Povedala je, da je bila ena sestra dobro situirana in da ji je ob času velike depresije še nekoliko pomagala. Ona je imela šest sester.

Lojze Britz je napravil devet šihotov do časa, ko sem bil tam. Potožil je, da ima vodo v prostoru in da ne ve, ako bo mogel vzdržati. Naslednje jutro sem odšel še predno je Lojze vstal. Mrs. Britz je ponovila Prosveto. Drugih rojakov tam nisem obiskal, kajti prvi večer je bilo prepozno, podnevi bi jih pa ne dobi doma. Tako sem se zopet napotil peš do kare in šel v Coverdale. Tam je Tone Čipčić obnovil Cankarjev glasnik, mrs. Rup-Prosveto, ostali so pa kupili Majski glas.

Tudi v Libraryju je bil uspeh. Nick Triller je ponovil dve naročnini, kakor tudi Prosveto mrs. Dermota, Lipovšek, Oček in mrs. Kral, trgovec Groznik pa Proletarca. Prenočil sem pri Kraljevih. Tisti večer je v dvorani ležal na mrtvaškem odru pokojni Sedlar, star okrog 54 let in bolehal je leto dni. V Hackettu sem pa naletel dan po ohceti pri družini Lajčev, tajniku društva 90 SNPJ. Ker je bila miza še obložena, so me povabili na kosilo; ker je bilo to okrog polnočnega, se mi je tudi prilagelo. Pravili so mi, da so imeli prejšnji večer veliko svatov, ki so prišli iz vseh krajev, tako da je bila nasebina polna avtov.

Nevesta je bila njih hčerka Mary, ki je bolničarka in nadzorica bolničark v Homesteadu. Poročila se je 24. junija z Josephom Steermeyerjem iz Homesteadu. Na ženitovanje je prišla tudi nevestina sestra iz New Yorka, kjer je tudi bolničarka v bolnišnici v Jamaica, Long Island. Kuharica je bila Mary Progar. (Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(iz Prosvete, 6. julija 1922)

Domače vesti. V Frontenacu, Kans., je umrl 45-letni Vincent Berlitz, član SNPJ.

Delavske vesti. Voditelji rudarjev in operatorjev se ne morejo zediniti, kako bi zborovali v Washingtonu.

Inozemstvo. Socialistična levica v Nemčiji je začela z veliko agitacijo za osvojitve vlade.

Sovjetska Rusija. Poročila iz več virov pravijo, da je lakota v Rusiji končana.

Rekruti, ki so se prijavili za službo v ameriškoim mornarici, polagajo prisego v Washingtonu.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

IZ NACIJSKIH IN DRUGIH VIROV

"Wiener Tagblatt": "V Hrvatski je bilo uvedeno obvezno delo za mladino od osemnajstega leta dalje. Oddelke bodo razdelili v skupine po osem sto mož."

"Pester Lloyd": "Dne 2. maja je bila v Novem Sadu ustanovljena skupščina občinskega sveta. Novi veliki župan Peter Fernbach iz Apatina je sprejel svoje dolžnosti."

Oseba, ki jo je italijanski visoki komisar povabil na razgovor, pripoveduje:

"Visoki komisar se je pritoževal nad upornostjo Slovencev. Jaz sem ugovarjal, da upornost neti jo italijanske oblasti s svojim izvalnim početjem. Končno je zaključil Grazioli: "Saj smo lahko prijatelji, dokler se ne odloči vojna sreča. Če zmagamo mi, je gotovo, da bomo tod gospodarili. Gospodariti bomo mogli samo, če bo mir in red. Toda to odvisi od tukajšnjega naroda. Če pa zmagajo Rusi, boste pa spet lahko imeli svojo Jugoslavijo, kajti mi se bomo mirno umaknili."

"Neuer Tag", Praga: "Obveznice posojila v srbskem zlatu (4,5% iz l. 1909) in obveznice amortizacijskega posojila (4% iz leta 1895) je treba že od 1. januarja 1935 direktno ali po kakšni devizni banki prijavljati poštni hranilnici v Pragi. Praška hranilnica jih še vedno skuša vnovčevati, vendar zaradi težav, ki so se pojavile v spremembi pravnih predpisov, ne more jamčiti, da se bodo te denarne operacije uspešno izvršile."

Uradnike in delavce tovarne Bata v Borovu so kaznovali z visokimi denarnimi kaznimi zaradi nepokornosti in upiranja oblastem.

"Wiener Tagblatt": "Na narodnem vseučilišču v Belgradu je imel prosvetni minister govor za učence osmega razreda, ki naj bi polagali maturo. Minister je dejal, da so narodu potrebni novi ljudje z zdravimi nazori, ki naj bi popravili napake, ki so jih napravili bivši politični voditelji. Dejal je, da narod polaga v te mlade intelektualce velike upe. Upi pa se bodo uresničili samo, če bodo ti mladi intelektualci nosili s seboj v svojih srcih novo evropsko organizacijo in jo nazivlje zaprekan uresničili."

"Deutsche Zeitung Kroatien": "Pri uradnem obisku v vzhodni Bosni je zunanji minister v spremstvu poveljnika Francetičeve obiskal vstajne orožniške oddelke. Potoval je do Drine, kjer je blizu planine Romanije našel ostanke taborišča, ki je spominjalo na rdečo židovsko republiko. Danes pa drže planino Romanijo v oblasti vojske hrvatske vojske. Splošni vtis tega potovalja je bil, da je upor prebivalstva in četniških sil v gozdnih pokrajinah vedno slabši in da so meje, čez katere uporniki dobivajo pomoč v ljudeh in materialu, vedno ožje."

Odstavek pisma iz Slovenije pod Nemci: "... Uradniki so dobili povišane plače. Toda to je le pesek v oči. Saj nemška marka ni skoraj nič vredna. Upokojenci le tisti dobivajo pokojnino, ki so bili sprejeti v Heimatabund. Mnogim je pa bil sprejem v to organizacijo odklonjen in tako je šla v izgubo tudi pokojnina. Žive od dobrodelnosti domačih ljudi..."

"Pester Lloyd": Profesor Dombi je imel v Budimpešti predavanje o Dalmaciji. Razložil je, kako je Dalmacija sedem stoletij bila branik rimskega imperija proti vzhodnim barbarom. Ko so Avari in Slovani opustošili to ozemlje, so Dalmatinci uvideli, da obstaja vez skupnih interesov med njimi in med Benetkami, s katerimi so se združili in ostali z njimi tri stoletja. Lepa renesansa dalmatinskega gradbenega sloga podaja dokaz,

da to Primorje kulturno spada k zahodnemu svetu.

Pavelić je dal poljedelakemu ministru pooblastitev za ureditev položaja uradništva v gospodarskih javnih in privatnih podjetjih. Poljedelski minister bo določil plačo, ki jo bo dajalo poedinu podjetje.

"Deutsche Zeitung Kroatien": "Vojaske oddelke zagrebške občine je izdal razglas, naj se do 20. aprila prijavijo vsi rezervni častniki in vojni uradniki z enim letom službe in s častniškim izpitom.

Šola v Celju je po odhodu nemških vojakov nudila žalostno sliko. Vrt in park sta bila pomandrana od konjskih kopit, na hodniku so ležali kupi uničenih dragocenih učil, v oblačilnici so hlebe nagromadene slovenske učne in povestne knjige, ki so bile obsojene na smrt v plamenih.

Havas iz Sofije: V sarajevskem okraju se pojavlja enaka vzemirjenost. Zavezniško vrhovno poveljništvo v Bosni je pozvalo prebivalstvo, naj sodeluje s hrvatskimi in nemškimi silami pri vzdrževanju reda in discipline v pokrajini. Vsi, ki priznavajo avtoriteto zagrebške vlade, bodo uživali zaščito centralne vlade, ki bo varovala njihovo življenje, svobodo in imetje. Zavezniško vrhovno poveljništvo ponavlja razglas, da mo-

Govor ministra Kosanoviča

na skupščini protinacijske lige

New York, 8. junija (JIC).—Prejšnji teden je bila tu glavna skupščina nestranskih protinacijske lige. Na skupščini so poleg uglednih ameriških javnih delavcev govorili tudi predstavniki 14 evropskih in azijskih narodov.

James W. Gerard, bivši ambasador Združenih držav v Nemčiji, je v svojem govoru poudaril, da je nemški narod vedel za Hitlerjeve načrte, ko mu je dal oblast in da bo kaznovan prav tako kakor voditelji, če ne bo odkupil svojega greha z uporom.

"O pogojih miru nima pomena govoriti, dokler ne dobimo vojne," je dejal Gerard, "toda takrat bomo morali kaznovati krivce, da odkodujemo tiste, ki so jim oropali imetje, potem pa se potrudili za uresničenje trajnega mira, v katerem sile zla ne bodo mogle delati nove škode."

Skupščina je pozdravila izjavo angleškega predstavnika, Sir Normana Angella—"če bi pred 10 leti moja država bila pripravljena braniti Kitajsko in če bi to napravila, bi sedaj ne bili v vojni."

V imenu Jugoslavije je govoril v angleščini minister Sava Kosanović, ki je dejal: "Nacizem se bojuje na dveh bojiščih: na bojišču vojne in bojišču miru. Na bojišču vojne uporablja tank, letalo in bombe, ki drastično delujejo tudi na najbolj konzerva-

rajo vsi, ki imajo orožje, predatga vojaškim oblastim. Vsak bosanski kmet, ki bi med vojaškimi operacijami nemških in hrvatskih oblasti za razčiščevanje zapustil svojo vas ob približevanju zavezniških čet, bo prišel pred vojno sodišče. Vrhovno poveljništvo se je odločilo zločiti vsak odpor in za to bo uporabilo orožje povsod, kjer se bo zdelo potrebno."

Iz Slovenije: Glede cerkvenih posestev je vsak komisar ravnal na svojo roko in popolnoma svoje voljno. Nobene prave enotnosti ni bilo med njihovim postopanjem. Ponekod so po odhodu duhovnikov poslopja samo zaprli in je vse ostalo kot je bilo. Tako na primer Sv. Frančišek in Radmirje v Savinjski dolini. Drugod so si jih pa Nemci in nemčurji med seboj razdelili. V Ljubnem so v cerkvenih poslopih namestili občinske urade, v Cirkovih orožništvo, v St. Lovrenču učiteljstvo. Nad zaloge živil, ki so jih našli v zapuščenih županiščinah in drugih hišah pregnancev, so se takoj spravili novi orožniki, učitelji in občinski mogočnjaki ter so bile vse zaloge kmalu izpraznjene.

Veliki župan Hadrovič je obiskal državno bolnico v Petrinji in razgovarjal z ranjenimi vstajskimi vojniki in orožniki.

Policija v varaždinski občini je prebivalstvu prepovedala dostop na ulico od desetih zvečer do štirih zjutraj.

"Deutsche Zeitung Kroatien": V Hrvatski je 270 nemških osnovnih šol s 553 razredi in 21.000 učenci.

Čeprav najbolj krvavo, ni najnevarnejše. Bombardiranje Roterdama, Belgrada brez vojne napovedi, Pearl Harborja brez vojne napovedi, strezni tudi tiste, ki so bili v zmotah glede ciljev in sredstev borbe otišča in zato ponavljam: "Mislim, da to ni najnevarnejše. S koščnimi posledicami vendar deluje na psihično ozdravljenje človeštva. Mnogo nevarnejše, zaradi zahrbtnosti, ker je po videzu najbolj nedolžno, pa je nacijsko fašistično mirno bojevanje. Evropski narodi smo imeli o tem najbolj krvave izkušnje. Pred vsakim začetkom vojne smo imeli mirno akcijo rušenja nacionalnih, državnih in moralnih organizmov. Moralno oslabljeni organizem je lahko premagati s tanki in bombniki. V vseh narodih človeštva, razen morda v Angliji in v Rusiji, kjer so se pravčasno uprli razirjenju infekcije, se je nacizmu posrečilo pripraviti z mirnimi sredstvi teren za vojaško invazijo. Ko-liko naivnih političnih mož—ne vedno zlonamernih ali v službi sovražnika—je bilo prepričano, da se vodi dobra politika, če varuje kri svoje naroda in če ostane v "splendid isolation". Rezultat je bilo ubijanje drugega za drugim. Velika borba, ki jo danes naš narod vodi pod vodstvom človeka, ki že danes v človeštvu simbolizira nezlomljivi duševni in fizični aktivni odpor, pod Dražom Mihajlovičem, kaže, kako bi svobodni narodi človeštva, če bi jih notranje zadeve ne razvrle, če bi jih ne zastropili s prepričevanjem o njihovi slabosti, lahko združeni v obče človeški skupnosti prihra-

ti. Čeprav najbolj krvavo, ni najnevarnejše. Bombardiranje Roterdama, Belgrada brez vojne napovedi, Pearl Harborja brez vojne napovedi, strezni tudi tiste, ki so bili v zmotah glede ciljev in sredstev borbe otišča in zato ponavljam: "Mislim, da to ni najnevarnejše. S koščnimi posledicami vendar deluje na psihično ozdravljenje človeštva. Mnogo nevarnejše, zaradi zahrbtnosti, ker je po videzu najbolj nedolžno, pa je nacijsko fašistično mirno bojevanje. Evropski narodi smo imeli o tem najbolj krvave izkušnje. Pred vsakim začetkom vojne smo imeli mirno akcijo rušenja nacionalnih, državnih in moralnih organizmov. Moralno oslabljeni organizem je lahko premagati s tanki in bombniki. V vseh narodih človeštva, razen morda v Angliji in v Rusiji, kjer so se pravčasno uprli razirjenju infekcije, se je nacizmu posrečilo pripraviti z mirnimi sredstvi teren za vojaško invazijo. Ko-liko naivnih političnih mož—ne vedno zlonamernih ali v službi sovražnika—je bilo prepričano, da se vodi dobra politika, če varuje kri svoje naroda in če ostane v "splendid isolation". Rezultat je bilo ubijanje drugega za drugim. Velika borba, ki jo danes naš narod vodi pod vodstvom človeka, ki že danes v človeštvu simbolizira nezlomljivi duševni in fizični aktivni odpor, pod Dražom Mihajlovičem, kaže, kako bi svobodni narodi človeštva, če bi jih notranje zadeve ne razvrle, če bi jih ne zastropili s prepričevanjem o njihovi slabosti, lahko združeni v obče človeški skupnosti prihra-

ti. Čeprav najbolj krvavo, ni najnevarnejše. Bombardiranje Roterdama, Belgrada brez vojne napovedi, Pearl Harborja brez vojne napovedi, strezni tudi tiste, ki so bili v zmotah glede ciljev in sredstev borbe otišča in zato ponavljam: "Mislim, da to ni najnevarnejše. S koščnimi posledicami vendar deluje na psihično ozdravljenje človeštva. Mnogo nevarnejše, zaradi zahrbtnosti, ker je po videzu najbolj nedolžno, pa je nacijsko fašistično mirno bojevanje. Evropski narodi smo imeli o tem najbolj krvave izkušnje. Pred vsakim začetkom vojne smo imeli mirno akcijo rušenja nacionalnih, državnih in moralnih organizmov. Moralno oslabljeni organizem je lahko premagati s tanki in bombniki. V vseh narodih človeštva, razen morda v Angliji in v Rusiji, kjer so se pravčasno uprli razirjenju infekcije, se je nacizmu posrečilo pripraviti z mirnimi sredstvi teren za vojaško invazijo. Ko-liko naivnih političnih mož—ne vedno zlonamernih ali v službi sovražnika—je bilo prepričano, da se vodi dobra politika, če varuje kri svoje naroda in če ostane v "splendid isolation". Rezultat je bilo ubijanje drugega za drugim. Velika borba, ki jo danes naš narod vodi pod vodstvom človeka, ki že danes v človeštvu simbolizira nezlomljivi duševni in fizični aktivni odpor, pod Dražom Mihajlovičem, kaže, kako bi svobodni narodi človeštva, če bi jih notranje zadeve ne razvrle, če bi jih ne zastropili s prepričevanjem o njihovi slabosti, lahko združeni v obče človeški skupnosti prihra-

Slika kaže družino Harryja Beardaleya iz Peorije, Ill., katere člani so val unlonisti.

nili neštivilna življenja in solza človeštva.

Danes je situacija na svetu drugačna. Nobenega pametnega človeka ni več—po veličastnih uspehih Sovjetske unije, angleške upornosti v odporu, mladostne vojne sile Združenih držav, vsak dan večjega odpora potlačeni narodov Evrope—ki ne bi bil trdno prepričan, da se bo nacijski stroj končno zlomil. Tu se sedaj začneja novo razdobje petokolonske delavnosti. Ne delavnosti kot poprej: pripravljenost za vojno invazijo, temveč delavnost za reševanje po končani vojni. In tu se pojavlja zopet, morda v še večji meri, ista naivnost, ki smo jo imeli pred invazijami, delavnost zlih in naivno dobrih, delavnost, ki utegne postati za človeštvo katastrofalna kot je bila katastrofalna delavnost pete kolone.

Vi morate biti v tej veliki zemlji, ki bo odločevala pri ustvarjanju miru prav tako kot danes odločuje kot arzenal demokracije, zlasti previdni. Pri vas je edina možnost za tako akcijo in edini teren, kjer taka akcija lahko najde odmev. Pri narodih, ki so potlačeni, taka nevarnost ne obstoja. Ti imajo težke izkušnje.

Pred seboj imam članek iz "Colliersovega" magazina. Napisal ga je neki profesor zemljepisa, ki razpravlja o ureditvi sveta po vojni. Dovolj je dejstvo, da ta gospod s svojo novo zemljepisno karto sveta daje nagrado vsem fašističnim narodom, zedinja Nemčijo z Madžarsko, Italijo daje Tunisijo, Korziko, Savojo, Jadran, a Franko-vi Španiji Portugalsko itd. Kot vrhunec pa razdeljuje med Francijo, Italijo in Nemčijo državo, ki je bila človeštvu dolga stoletja vzgled, kako je mogoče strniti interese in čute raznih narodov, če živijo stoletja v demokraciji in svobodi. Ne čudi me ta gospod, čudi me, da se je tako stvar v tej veliki zemlji natisnila. Z drugimi besedami je to sporočilo upornikom in saboterjem v Evropi: Ne borite se, ker se nimate za kaj!

Tudi drugi pojavi so se zgodili, ki služijo—najbrž nehotelitemu. V zadnjem času je ameriški tisk poln poročil ljudi, ki so prišli z zasedenega ozemlja. Ta poročila ne govore o odporu naroda okupatorjem. Ne govorijo o gibanjih sabotaže in borbe. Prav preden so Zrušene države napovedale vojno Bolgariji,

Madžarski in Rumunji, da Bolgarija ni napovedala vojne Stricu Samu, kako Madžarska—Hortijejeva Madžarska—drži samo iz zadrege s Hitlerjem, vse njene simpatije pa da so za Ameriko. Iz Italije lahko čitate poročila, kako na Mussolinijev razum delajo šale in kako Italijani sovražijo vojno, ker je vojna grda stvar. Neka ugledna oseba iz protifašističnega sveta, piše, da je 44 milijonov Italijanov anti-fašistov. Če danes pravimo, da so narodi, ki so Hitlerjevi sate-liti, prisiljeni iti z njim, jim a tem ne delamo usluge. To ni obramba. To je obožba. Vsi narodi sveta bi mogli napraviti isto, kar so storili Mussolini, Antonescu, Koburk, Horty. Kako bi človeštvo potem izgledalo? Kaj bi bilo s civilizacijo? Mnogo bolje je imeti moralno hrabrost in priznati, da je danes človeštvo, kot nikdar v zgodovini, celo v času najbolj krvavih verskih vojn, bilo razdeljeno samo na dve črti: Črta teptanja človeških pravic, črta ponižavanja človeškega dostojanstva, črta neapametnega rasizma, črta nacizma in fašizma; in druga črta: črta spoštovanja do človeka, črta svobodnega razvoja naroda in poedince, protinacijska črta. Pri vseh narodih sveta obstajajo te bojišča. Sreča za človeštvo je, da je na protinacijskem bojišču ne samo moč morale, temveč tudi silna moč orožja. Vsi so zedinjeni na bojiščih, pa naj si jih vodi MacArthur, Čankajšek, Churchill, Timošenko ali Mihajlovič.

Voditelji so polni istega duha materialne in moralne moči. Isti duh mora izpolniti tudi tiste, ki se bore na notranjem bojišču. Na vseh bojiščih, na kopnem, na morju, na nebu, a prav tako na najvažnejšem—na notranjem bojišču vojnih prizadevanj in na bojišču proti pomirjevalni politiki, proti kompromisu, in proti neodločnosti, je potreben napor vsega človeštva in zadnji čas je, da se človeštvo reši pred žrtvami.

Sreča za to zemljo in za ves svet, da je dolžnost poveljevati bojni in notranji fronti zaupana človeku s takimi sposobnostmi kot je predsednik Roosevelt. On je človek, ki se je odločilo dvigniti proti pomirjevalni politiki, proti kompromisu in proti slabosti. Vaša antinacijska liga mu pomaga pri tem prizadevanju. S tem vas pozdravljam v imenu jugoslovanske vlade."

Brzovjavni pozdrav predsednika jugoslovanske vlade Rusiji

London, 24. junija (JIC).—Dne 20. junija je bila v Londonu v dvorani Empress svečanost v čast obletnice angleško-ruskega zavezništva. Svečanosti, ki se je je udeležilo 5000 oseb, je predsedoval škof iz Chelmsfords, ki je pri otvoritvi prečital sledečo brzovjavko predsednika jugoslovanske vlade Slobodana Jovanoviča:

"Ob obletnici nemškega napada na Sovjetsko unijo Jugoslavija občuduje heroizem sovjetske armade ter polaga svoje upanje in zaupanje v njeno borbo in v angleško-rusko zavezništvo, ki bo v sodelovanju z Združenimi državami uresničilo novo človeško družbo pravice in svobode."

Vsi prisotni so brzovjavno pozdravili.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

ki je rekla, da so se imeli zelo lepo in imeli vsega na preostanjanje.

V isti naselbini je ponovil Prosveto Fr. Pernišek. Seveda sem prodal tudi nekaj Majških glasov. Iz Libraryja sem se od-peljal z busom v Monessen in v bližini treh milj oblezel naselbino Belle Vernon. Lojze Rupnik je ponovil Prosveto, ostali pa so kupili Majski glas. Od tam sem šel z busom ob reki Monongahelli do Brownavilla, kjer sem obiskal par družin.

Tam mi je povedal Matt Po-lun, ki sicer ni član SNPJ, je pa naročnik Prosvete, da imajo mrliča v osebi Petriča. On je padel 15 čevljev globoko z lestve, ko je barval hišo, priletel na cementni tlak in bil na mestu mrtve. Pokojni Andy Petrič je bil več let predsednik društva 398 SNPJ in star je bil 65 let. Mislim, da je bil Belokranjec. Obiskal sem ga samo enkrat pred par leti. Bil je zmeraj naročnik Prosvete in mi je žal, da ga nisem mogel obiskati poslednjikrat, kajti kraj je oddaljen, moj bus pa je bil zadnji proti Clarksville pred nočjo 25. junija, ko so v tistih krajih imeli "black-out".

Do Zupančičevih sem dospel ravno pred zatemnitvijo. Mož je bil na delu, žena pa pri bolni sosedu in sinu. Rekla mi je, da gre nazaj k bolnici, jaz pa grem lahko k počitku, ker luči itak ne bo. To mi je bilo prav, kajti bil sem izmučen od hoje. Rano v jutru sta oba zakonca vstala in skuhala kavo. Ko smo se pri zajtrku malo pogovorili, so ponovili Cankarjev glasnik, naker sem se poselovil in šel v sosednjo naselbino do Mrs. Goršek, ki je ponovila Proletarca. Pokazala mi je tudi sliko njenega sina-vojaka, ki jo je prinesel Brownaville News. Rekla je, da se boji, da bi ji ne vzeli še drugega sina, o čemer pa dvomim, kajti ga lahko oprostijo za svojo podporo.

Od tamkaj sem se peljal proti Vestaburgu. Imel sem uspeh pri Mrs. Sitar, Mrs. Baši in Jacku Baluhu, ki je rekla, da se mora sedaj bečljati v družbi Gramca iz Libraryja, ker se žena nahaja pri bolni materi Mrs. Muren v sosednji naselbini. Jack je ob-novil vse tri publikacije, ki jih zastopam. On se rad udeležuje naših priredb SNPJ, kakor tudi društvenih in federacijskih sej kot dober društvenik. Povedal mi je tudi, da se bo njih društvo korporativno udeležilo razvija zastave društva 501 četrtega julija v Crucible. Obljubil sem, da pridem tudi jaz, ker radi pennisylvanskega dneva SNPJ 28. junija nisem mogel skkončati ture ob reki Monongaheli.

Sedaj še nekaj besed glede pomoči našim rojakom v stari domovini. Čitam vse apele in prošnje in tako sem čital tudi Spolarjev dopis. Večina dopisovalcev je mnenja, da so naša slovenska srca okamenela. Ampak podpisani, ki sreča vsak dan najmanj 20 slovenskih družin, je mnenja, da so naši ljudje še zmeraj radodarni, uljudni in hivalčni. Ampak nekaj je, kar nihče vne, ako ne gre okrog ljudi: in to je — nezaupanje. Ta nezaupljivost je večja kot je bila kdaj poprej. Preveč ljudi je bilo že otcganjenih ali potegnjenih na en ali drug način. In tako ljudje pravijo: "Hočemo videti pogodbo črna na belem predno kaj damo..."

Ljudje so mnenja, ko bo vojna končana, da se prične nova igra. Pravijo, da so se sicer kraljički začasno "zmufali" v j-nozemstvo, ampak je mogoče, da naredijo tako kot so napravili ameriški bankirji: pri enih vratih ven, pri drugih nazaj, ko bo požara konec. In tega ameriški Slovenci oziroma Jugoslanci ne žele videti, ker ne morejo pozabiti, koliko radikalnih delavcev je bilo preganjanih in pomorjenih za časa diktature v Jugoslaviji.

Ali bi ne "bil zdaj primeren čas, da bi zastopniki Jugoslavije dali garancije narodu, kakšna bo bodoča Jugoslavija? To je, kralj se naj odpove prestolu v slušaju zmage zaveznikov. Sedaj, ko je prišel v Ameriko, ima lepo priliko, da pove ameriškim

Jugoslovanom, ali želi ostati kralj ali pa postane navadni državljan in sodeluje kot tak.

Podpisani je tudi čital zapisnik clevelandskega zborovanja pomožnega odbora, ki je nastavljal tudi nekaj politični odbor. Obenem je tudi sklenil, da vpraša poverjeništvu za preostanek denarja od Republicanskega združenja v svrhu sedanje politične akcije. Kot takratni tajnik podružnice 5 JRZ hranim še sedaj knjige vseh darovalcev, ki so v tem okrožju prispevali par tisoč dolarjev. Denar je bil nabran edino za podporo politične akcije za svobodno, demokratično, federativno jugoslovansko republiko in porabiti se mora edino v te svrhe, ne pa za vzpostavitev kakšne monarhije; ako se preostanek ne more porabiti v to svrhu sedaj, bo zelo prav prišel pa tedaj, ko bo konec vojne in ko se bodo pripravljali na mirovno konferenco.

Torej, prijatelji, nikar se ne prenaglite! Kraljev ameriški Slovenci ne bodo podpirali, pa bili jugoslovanski ali kakršnikoli, ker so jih do grla siti iz prošlosti. In kaj je potrebno teh dragih dekoracij? Ljudstvo danesnih pohaja v dobre šole, katere se bodo še bolj razvile po tej vojni z zmago demokracije. Radi tega bodo kronani in nekronani troje nepotrebni! Zgodi se — vsaj v preteklosti se je — da kraljica porodi — Idiota, ki ti potem, ko doraste, hoče vladati narodu. Je že res, da je nekaj ljudi, ki so zaljubljeni v take pretvare z dekoriranimi opraji in dragimi uniformami, kot jih na primer nam predstavlja film "The Hunchback of Notre Dame". Ampak tem ljudem, če so pri zdravi pameti, je treba dokazati, da se ljudje lahko bolje sami vladajo po svojih izvoljenih zastopnikih. Saj tudi otroku ne moreš dati vsega, kar si poželi, čeprav ga imaš rad, in sicer mu ne moreš dati iz razloga, ker bi otroku samemu škodovalo.

Torej zastopniki Jugoslavije, pridite s pravo barvo na dan! Ako se ista izkaže, da je dobra in garantirana, bodo ameriški Slovenci sponet pomagali. Pa brez zamere, ker podpisani res govori za naše ljudi, s katerimi je dan za dnem v stikih. Tudi moje srce krvavi, saj imam tudi jaz sorodnike v okupirani Primorski in želim, da bi postali lahko zopet Slovenci. Torej imajte upanje v nas. Podpora bo prišla kot hitro bomo na jasnem. Kovač tolče po železu, dokler je vroče, kajti če bi tolkel po mrzlem, bi si prej roke razbil.

Anton Zornik, zastopnik.

Ickes govori o Jugoslaviji

Pittsburgh, 21. junija (JIC). — Na prireditvi ameriških Slovanov v Pittsburghu je govoril Harold L. Ickes in med drugim dejal:

"Ljudje umirajo, ko se vi in jaz neocj tukaj srečujemo. Umirajo na južnem Pacifiku, umirajo na Kitajskem, umirajo v Afriki. Umirajo v Rusiji, v Poljski, v Jugoslaviji in v Češkoslovaški, v krajih, ki so mnogim med vami domovina, umirajo z ljudmi, ki jih torpedi potapljajo pred našimi očmi ob naši morskimi obali. Ljudje umirajo, da bi ljudje mogli živeti..."

V današnjem metu se slovenski narodi podali svetu prav tak vzpodbujevalen zgled patriotizma in drzne junaštva kot v prejšnjih vojnah za svobodo. Svet nikdar ne bo pozabil neustaljene vztrajnosti Rusov, hrabrosti Poljakov in viteštva Jugoslovanov..."

Muenchenska pošast in njegovi oboroženi gangsterji hočejo uničiti ali zaslužniti vse slovenske narode. Nacijska zverstva v Poljski, Jugoslaviji, Češkoslovaški in v zasedeni Rusiji so preveč grozna, da bi o njih razpravljali. V Jugoslaviji so izjavi jugoslovanske vlade v Londonu divjaki pobili 455.000 oseb. Pomislite! Skoraj pol milijona mož, žen in otrok hladnokrvno umorjenih..."

Kdor je pravi mož, se bo rajši boril v vrstah generala Mihajloviča, ali z junaškimi poljskimi letalci v Angliji, kot pa igral sramotno vlogo Emanuela Mora, češkega kvizinga?"

Slika kaže množico, ki se je udeležila demonstracij v glavnem mehiknem mestu in snak prototestov proti potapljanju mehikskih parnikov po otiščnih podmornicah.

SRCE NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

METKA (Nadaljevanje.)

"Ali nisem kriva jaz, ker nisem rekla papanu ničesar? Saj sem vendar videla, da je gospod Stolzenec lačen! Pa kako je bil nervozen! In če mu sedaj podarim prstan? Tako, sedaj je njegov — in gospod Stolzenec ni storil ničesar nedovoljenega. Jaz sem segla v papanov žep — to je do pičice enako zlo..."

Toda, hočeš — nočeš, Metka se je zdržnila. Njen mali, krotki, očuvani greh je bežal pred njegovim, divje vzpetim — cvilec kakor kužek pred volkom.

"Nak — zdaj pa — gotovo bom še ob pamet? Zanj je pač mesto na gradu — in če ne bi bilo zavoljo poloma, bi ga dala zapreti, vsi spaki!"

Metka je izvlekla beležno knjižico in si je zapisala izdatke tistega denarja, kar ga ji je ostalo takrat, ko je mesto tokajca kupila gledališko vstopnico. Nato ji je odleglo. Kar se je bilo preje v njej tako nekam čudno zmečalo, je zadobilo spet trdne obrise. Dobrota in temeljitost sta zopet zmagali v Metki.

Mračilo se je že in prišel je Klotzsche. "Ze celo uro te čakam, moj medenček," je rekla Metka in se mu je vrgla krog vratu, pa najsi je bil še tako prestrašen.

"Ti si vendarle in ostaneš moj mali, moj edini Zofus."

Na uho in zapeljivo: "Zaofis? Nekaj ti moram priznati."

Metka je zaprla oči in je pogoitnila slino. "Zdaj bi mu jaz lahko priznala več nego on meni," je pomislila: rekla je pa:

"Tvoj prstan je namreč preč. Kje je, tega ti ne morem povedati, nak, tega ne morem. Se sama namreč ne vem. Mama je pa že zapazila — in če ga ne dobim nazaj, prične z lokavostjo. Zofus: kupi svoji Metki še enega naklaga!"

Klotzsche je mežikal in mu ni bilo prav; Metka pa ga je ljubkovala v obupu.

"Tudi na ženitovanjsko potovanje ne pojdeva v Berlin. Nič ni več z amorskimi dvoranami, prav ničesar nečem videti, Klotzscheček moj je lahko čisto miren. In znorela še tudi izdaleka ne bom, pa makari da počneš s svojo Metko tako kot asesor Bautz s svojo ženo. Kako neki. — To bi bilo vendar čisto brezsrčno."

Spričo tega se je Klotzsche odločil, da sta šla k zlatarju. Ko je Metka spet imela prstan na roki, je zabobljala:

"Ta je šele pravi. Mnogo bolj se sveti in tudi rubin je večji. Naj pravi možakar notri, kar hoče: ta velja gotovo dvakrat toliko — in možina se je nasedel. Pa midva mu tega seve ne bova nosila na nos. Ah, ti moj Klotzsche, moj edini, najraje bi ti kar sredi ceste dala poljubček."

Klotzschetu se je zdelo Metka, oprta na njegovo roko, izredno težka, vendar je bil ponosen na to. Malce naprej je hotela Metka na drugo stran ceste.

"Todle priklopeče tista ogabna Baumannova Elza. Da mi je ne pozdraviš! To je namreč hinavska mrha skozinsko, paz jaz jo že poznam. Samo zavida mi mojega Zofusa."

Klotzsche je zardel. "In na svatbo je tudi ne povabimo," je zaključila Metka.

Za hipce se je prizemala molče k njemu. Potlej je zalepetala:

"Zaofis? Zdalej pa čutim čisto nekaj takega, — mislim, da je milost."

"Vidiš? To sem si takoj mislil, da moja Metka še doseže milost. No, zdaj pa kar povej, kako si prišla do nje?"

"Nak, Zofus, nak, tega ti pa res ne morem povedati, res ne. Še sama namreč ne vem, ka-

ko," je dostavila iz previdnosti. Klotzsche pa ni bil radoveden.

"No, zdaj si srečno dospela do nje," je dejal, "to je poglavitno. Ko pa bomo enkrat stali pred njegovim prestolom, poreče bog," — in Klotzsche je hreščal zasekano:

"Sin moj, po kakšni poti si prišel do milosti, to mi je deveta briga."

LJUBAVNA SKUŠNJA

I.

"Koga ste ljubili?"

"Eno; Manoelo."

"Odgovorite resno!"

"Manoelo Roemerjevo, hčerko brazilskega naseljence — in nikdar nobene druge."

"Vaša smešna neodkritičnost mi dolezuje najboljše, da me ne ljubite. Toda kaj terjam."

"Smiliš se mi, Noela, mučiš se. Bolj se sebe nego mene. Čemu ne prosto verjeti? Ali ne vidiš mene, kako ti verujem?"

"Vam je lahko. Ko sem pa prišla jaz s svojo mulatko v Evropo, sem bila otrok. Komaj sem odrasla in zapustila zavod, ste me spoznali. Kaj vem pa jaz o vas? Prijatelji vaši so mi natvezili stvari, ki jih ne verujem."

"In ki bi jih mogoče ne tajil. Deset let sem starejši od tebe, Noela. Poznal sem hrepeneje, predno sem vedel zate. Ti si kriva, da so zdaj zablodele ženske, ki me je vlekle k njim. Ničesar ti ne vem povedati o njih — sramota mi delajo. Lahko si popolnoma uverjena, da vodi od mojih ranih dni do tebe prazna cesta. Le nekaj hipov utegne stati kraj jarka, tako starih in izpranih, da so zabrisane njihove poteze."

"Lepo govoriš, lepo govoriš — ne verjamem ti."

"Noela! Ljubim te — to je edina beseda! Če naju pa pahne kdaj tvoj dvom v nesrečo in samoto, tedaj se spomni teh gora in te doline s samostanom. Potlej morda občutiš, da je slo-nelo tu pod tem mostom na tvojem licu lice tistega, ki te je ljubil."

"Mogoče, da potam verjamem. Ali bom pa imela prav? ... Ah, vse to ne pomaga nič, moj ljubi. Vidiš samostan: kakšna moč in kakšna zvestoba! Ženaki samostan — lahko bi živila v njem. Hrastje in ciprese, ki leže zdaj črne in daljne na zlatem nebesnem svodu, bi bile moj vrt. Bila bi na varnem."

"Ti misliš samo na beg. Jaz si ne želim ničesar drugega nego to, da bi svoje življenje prežil v tvoje; ti pa premišljaš le, kako bi se odkrižala svoje ljubavi."

"Odpusti, dragi! To pride odtod, ker sem naletela slabo. Oče me je popustil v zavodu na vrtu samo. Bila sem stara osem let in že tujka. Tujci se morajo privaditi nezupnosti. Zbala sem se človeških src, odkar me je bilo izdalo prvo srce. Če je bilo moje prepolno, sem ga razodevala ptičkom. Osolnčene grede so čule izpoved mojih ust, ki so počivale na njih. Kljub temu sem se udajala prijateljstvom, polnim tajnega razkošja, ki mi je zupščalo občutek sramu — in brzo razočaranim zaljubljenostim. Pri vsakem tem bežnem poskusu me je zaseglo moje prvo spoznanje: da smo sami. Vse moje obzorje je zopet prepolnila slika životinj, ki polze vse navzkriž, reko nekaj besedi, besed, — pa izginejo in se izmenje, ne da bi se bilo kaj dogodilo. Kje so bili moji: v kakšnih daljinah! In na tem, da še skoro dorastem, sem še vstajala ponoči, da sem poljubljala pismo matere, ki v sedmih letih ni pisala drugega nego tega. ... (Dalje prihodnjit.)"

Zapeljana v belo

sužnost

Spisal Frank Kroll (Nadaljevanje)

"Tega vam ne morem povedati, ker meni sploh ne pove, kam gre. Gotovo je šel po novo žganje," odgovori Mary.

"Ze dobro, sedaj pa moram iti, ti se pa le mirno zdrži in nobenemu ne povej, kaj sva se razgovarjala. Policija in ostali detektivji se nestrpno čakajo mene, da jim povem, kaj sem zasledil v tem brlogu in kaj jim bom poročal glede tebe. Kakor hitro tvoj mož pride domov, bomo takoj obkloplili poslopje in ga aretirali. Ti boš rešena, tvoj mož bo pa prejel zasluženo plačilo. Sedaj pa moram oditi, da čimprej izvršim svojo nalogo," tako je še rekel detektiv in se hitro odstranil.

Mary je ostala sama v sobi in v njeno žalostno in obupano srce je zopet posijal žarek veselja. Upala je, da mora priti rešitev. In ta je prišla še prej nego si je sama mislila, da se more kaj takega zgoditi.

Detektiv je še pokukal v sobo

deklino Kati Watson in jo obgovoril:

"Ti pojdi le k vragu, pri oni drugi je bilo prijetno; razveselil sem jo in ona me ni nagnala, da sem preumazan in da smrdim."

"Meni ni nič mar tvoje pripovedovanje in še enkrat rečem, da le hitro odridi domov in se umij, da ne boš tukaj vseh prostorov zamradil, umazanec grdi! Zavrtači ste svinje!"

Detektiv se je le nasmešnil, nato je pa odšel hitrih korakov doli po stopnicah in se zopet znešel zunaj. Korake je usmeril proti policijski postaji in kar hitro jo je ubiral dalje po pločniku in končno je že stal v notranjosti policijske postaje in začel pripovedovati, kaj je dognal.

"Torej se vam je posrečilo najti dokaze in je vse res, kar vam je bilo naznanjeno?" vprašuje načelnik detektiva.

"Vse je tako, kakor smo čuli, salun je brlog, kjer se dogajajo razne orgije in tako je tudi res, da je John Clark prisilil svojo mlado in čedno ženo, da se je podvržla prostituciji; poleg svoje žene ima še pet deklet za to nečedno delo," odgovori detektiv.

"Potem je potrebno, da se ne preustano pazi, kdaj se povrne. Par detektivov mora biti na

straži in kakor hitro on pride domov, morajo javiti meni. Postal bom policiste z vozili in z vozom za zločinca ter bodo čakali v primerni oddaljenosti. Kadar bodo detektivji dali znamenje za naok, boste pa vsi skupaj vdrli v beznico in aretirali brezvestneža, ki drugega ne zasluži, kakor da se ga potisne za zamrežena okna," odredi načelnik.

"Dobra ideja. Torej jaz in še par pomagačev bomo preoblečeni stali na straži in pazili, kdaj se John Clark povrne, dalje bo šlo pa tako, kakor sva se dogovorila," pripomni detektiv.

Da ujamejo in aretirajo butlegarja Johna Clarka, niso detektivji in policaji prav nič odlašali. Šest detektivov se je koj podalo in obkrožilo butlegarjev brlog. Policaji so pa v svojih avtih čakali, kdaj dobijo signal od detektivov. Detektiv Anton Kelly v starosti petdeset let se je bil tako grdo oblekel, da je izgledal kot pravi postopač. Svoje visoko postavbo je znal za tako sključiti, da je kar zlezel v dve gubi. Z umetno sivo brado je izgledal kot bi imel že osemdeset let na svoji grbi. Tak se je torej sprehajal okrog saluna

Official U. S. Treasury War Bond Quotas FOR JULY and May War Bond Scoreboard 38 States Top Quota; 10 States and District of Columbia Fall Short (June Sales to be published soon)

Table with columns for State, July Quota, May Sales, % Above or Below Quota, and Total. Lists states like Alabama, Arizona, Arkansas, etc., with their respective sales figures.

Henry Morgenthau Jr., Secretary of the Treasury, today made public the official War Bond Quotas by States for the month of July, which places the nation on a billion-dollar-a-month basis to aid in meeting the War cost. The above table also gives May War Bond sales in the various states in comparison to the May Quotas. (June sales by states will be available for publication shortly.)

in pazil, kdaj in od katere strani se bo pojavil John Clark.

Čas je mineval in že je pretekla ura, toda John Clark se še ni pripeljal s svojim avtom. Detektivji in policaji so nestrpno čakali ter se ozirali na desno in levo. Anton Kelly se je še dalje sključen opral na debelo palico in izvršno igral svojo vlogo. Da ga je John Clark srečal, bi mu bil gotovo izročil miloder, toda Johna ni bilo od nikoder.

En policaj je stopil iz avta in odšel k telefonu ter sporočil načelniku, da Johna Clarka še ni domov. Istočasno, ko se je policaj pogovarjal po telefonu z načelnikom, je pa en detektiv že dal znamenje, da se je John Clark pojavil. Policaj je to še sporočil načelniku in položil nazaj slušalko na telefonski aparat. Policajski avti so zdrveli do Clarkovega saluna, ki je bil mahoma obkoljen. Našlemjeni detektiv Anton Kelly pomoli Johnu samokres pod nos ter reče:

"To je on, vstopil sem v salun, da popijem kozarec vode, pa se je ta lopov že pojavil za menoj."

John Clark je samo debelo gledal in ni vedel, kaj bi počel. Da bi se začel upirati, ni bilo mogoče in tako tudi ne časa za beg, kajti policaji so ga že obkloplili in držali naperjene samokrese nanj. Nekaj policajev je odšlo v zgornje prostore in tam so aretirali dekleta, ki so bile nastanjene kot prostitutke in istotako tudi Mary Clark, ki je šla pa prav rada, kajti to je pomenilo njeno rešitev. Ko je šla mimo detektiva, ki ji je obljubil pomoč in rešitev, mu je iz hvaležnosti pomelknila. Tako so policaji odgnali Mary in ostala dekleta v policijski voz in jih odpeljali v zapor.

"Končno je vendar prišla moja rešitev in sem rešena bele sužnosti, v katero sem bila zašla po svoji neprevidnosti," je napol glasno rekla Mary, ko je

vstopila v policijski voz, istočasno se ji je pa tudi zdelo, kot bi se ji odvdel težak kamen od srca.

"Kaj vno se pomeni?" je zakričal John Clark, ki je bil ujet v pasti, iz katere se ni mogel rešiti. "To pomeni, da ste v imenu postave aretirani in vas opozarjam, da se mirno udaste," odgovori detektiv Edward Williams in Johnu natakne okove na roke.

Tako je bil končno tudi John Clark potisnjen v policijski voz. Voz je odbrzel proti policijski postaji in aretiranci so že stali v uradu policijskega načelnika.

"Žalostno je to, ko vas zopet tukaj vidim," se oglašuje načelnik in mračno pogleda Johna. "Mislim sem že, da ste se poboljšali, končno pa izvem, da ste počenjali še hujske grdobije in niti malo se niste zmenili za postave."

"Da, res je žalostno, ko se je to zgodilo," odgovori John, "detektivji in policaji so me naskočili kot največjega roparja in hudodelca. Jaz pa ne vem, čemu se je to zgodilo, ker se ne čutim niti malo krivega in se čudim, čemu so me aretirali."

"Potem je pa res čudno, da so vas ti-le fantje aretirali in prignali sem, ko niste nič zakrivali," de s sarkastičnim naglasom načelnik. "Toda to se bo že pozneje dognalo, ali ste krivi ali ne. Nekaj časa boste ostali v zaporu, v tem času bomo pa razrešili to uganko."

Nato ukaže načelnik navzočim policajem, naj potisnejo Johna za zamrežena okna. Policaji so takoj storili, kar jim je ukazal strogi načelnik in John je bil že zaprt v malo celico, kjer je začel premišljati o svoji usodi.

Ko so policaji zaprli težka okovana vrata in potisnili Johna na varno, so se zopet vrnili v načelnikovo sobo, da vidijo, kaj

bodo končno počeli z aretiranimi deklinami.

"Kaj bomo storili sedaj s temi gospodičinami?" vpraša policaj načelnika.

"Nič posebnega ne bomo storili z njimi, sirote so dovolj velike. Poiščejo naj si boljše in bolj pošteno delo kot so ga imele dosedaj. Kazen jih je pa že zadela, ko smo jim zaprli njih go-spodarja in so s tem izgubile svoje delo. Lahko takoj odidejo, le mrs. Clark mora ostati še tukaj, ker z njo se imamo še nekaj važnega pogovoriti," pojasni načelnik ter se ozre na preplašena dekleta, ki so komaj čakale, da bi se zopet znašle na svobodi.

"Kaj bomo storili sedaj s temi gospodičinami?" vpraša policaj načelnika. "Nič posebnega ne bomo storili z njimi, sirote so dovolj velike. Poiščejo naj si boljše in bolj pošteno delo kot so ga imele dosedaj. Kazen jih je pa že zadela, ko smo jim zaprli njih go-spodarja in so s tem izgubile svoje delo. Lahko takoj odidejo, le mrs. Clark mora ostati še tukaj, ker z njo se imamo še nekaj važnega pogovoriti," pojasni načelnik ter se ozre na preplašena dekleta, ki so komaj čakale, da bi se zopet znašle na svobodi.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizičnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

SNPJ PRINTERY 2557-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložiti eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri nastopu \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnini. Torej sedaj ni varnika, reči da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Table with columns for subscription rates: Za Zdrui, drine in Kanado \$6.00, Za Clouse in Chicago je \$7.50, 1 tednik in \$0.30, 2 tednika in \$0.50, 3 tednika in \$0.70, 4 tednike in \$1.00, 5 tednikov in \$1.50.

Isposnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamni in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Form with fields for Name, Address, and subscription details. Includes text: PROSVETA, S.N.P.J. 2557 So. Lawdale Ave. Chicago, Ill.

STOP THIS BLACKOUT

Buy United States WAR BONDS